

Alke Med

VETERİNER HEKİMİN BİLİMSEL KAYNAĞI

EYLÜL 2014 . SAYI 4

alke[®]

MAVİ DİL HASTALIĞI

Prof. Dr. VEYSİ ASLAN

Son günlerde yazılı ve görsel medyada adından sıkça bahsedilen ve özellikle küçükbaş ruminantlarda görülen “ Mavi Dil “ hastalığı, Trakya’dan başlayarak Batı illerimizden, Çanakkale, Balıkesir, İzmit ve Sakarya illerinde yayılmaya başladı.

Ülkemizin Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde üreticilerimizi ve hayvan sağlığını ciddi oranda tehdit eden Suriye orjinli “Lumpy Skin Disease”, Nodüler Deri Hastalığının ateşi sönmeden, Batı bölgemizden başlayarak yayılan “Mavi Dil” hastalığı ile karşılaşmamız, ülke ve hayvancılığımız açısından büyük bir talihsizliktir. Tabiri caiz ise hem Doğudan hem de Batıdan bir kuşatmanın içerisinde kendimizi bulduk.

Tabii ki bu iki önemli salgını talihsizlik ve tesadüflere bağlayamayız. Doğu-Güneydoğudan başlayan büyük problem, iki yıldan beri ben geliyorum sinyallerini veriyordu. Suriye orjinli bu hastalığa karşı zamanında radikal ve acil tedbirler almadığımızdan ötürü, hastalık iç Anadolu’ya kadar yayıldı. Uzun yıllar da ülkemizde konuk olacağı aşikâr. Ne zaman Suriyeli mültecilerden kurtulursak belki hastalıktan da korunabileceğiz.

Batıdan esen acı rüzgârın, yani “Mavi Dil” hastalığının seyir coğrafyasına baktığımızda kaderlerinin, pardon kaderimizin aynı olduğu görülüyor. Bu hastalık da Yunanistan ve Bulgaristan’dan ülkemize girdi. Hem de aylar öncesinde bu iki ülkede hastalığın varlığı deklere edilmesine rağmen, canlı hayvan girişlerinin yasal/gayriyasal yollardan Trakya bölgesine girmesi ile hastalık patlak verdi.

Hastalığın ne Batı komşularımızdan Trakya’ya girişini nede Trakya’dan Batı Anadolu’ya girişini önleyebildik. Hastalık yayılmaya başladıktan sonra, her olguda olduğu gibi, aşıya sarılarak problemi çözmeye çalışmaya başladık. Çok vahim ve üzücü bir durum. Neyse biz gene de hastalığa dönelim.

Mavi dil, özellikle koyunlarda görülen sokucu sineklerle nakledilen viral bir hastalıktır. Mevsime bağlı olarak görülür, özellikle sokucu sineklerin sayısının arttığı rutubetli zamanlarla, yağmurlu yaz günleri hastalığın

en çok görüldüğü zamanlardır. Bir sürüde hastalık şekillendiğinde, hayvanların büyük bir kısmı hastalanmasına rağmen ölüm daha az görülür. Ölümünün yanı sıra et ve yapağıda kalite düşüklüğü nedeniyle ekonomik yönden önemli bir hastalıktır. Ancak kuzularda ölüm oranı yüksektir. Koyunlardan başka sığırlar, keçiler ve yabani gevişenler de hastalığa yakalanır.

ETKEN

Hastalığın etkeni, Reoviridea familyasından Orbivirus cinsi bir virus olup dünyada 24 antigenic serotipi tespit edilmiştir.

Mavi Dil hastalığı geçmişe dayanan bir hastalıktır. İlk kez 1800 yılında Güney Afrika'daki koyunlarda rastlanmıştır.

Hastalığın sığırlardaki varlığı ise 1889 yılına kadar uzamaktadır. Sığırlarda ilk kez tanındığında hastalığa "mycotik Stomatitis" adı konmuştur. Sonraki yıllarda bilim ve teknolojideki gelişmeler, hastalığın etkenini belirlemede veteriner hekimlere yardımcı olmuştur. Virüsün ilk identifikasyonu Californiada, koyunlarda gerçekleşmiştir.

Ülkemizde mavi dil hastalığı ilk kez 1944 yılında Hatay ilinde tespit edilmiştir. O yıllarda da hastalığın Suriye'den ülkemize girdiğine dair söylemler yaygındı. 1997 yılından sonra Batı vilayetlerimizde, bilhassa Aydın, Balıkesir ve Çanakkale illerinde yaygın seyrettiği rapor edilmiştir. Tıpkı bu günlerde olduğu gibi... Hastalığın belirtilen illerde; koyunlarda %46, keçilerde %44 ve sığırlarda %16 civarında, seyrettiği saptanmıştır.

KLİNİK BULGULAR:

Vücut ısısı 40-42 ° C ye kadar yükselir, Ateşin başlamasından hemen sonra görülen dudak emme hareketleri; Dil ve dudak ödemleri; dilde mavileşme; önce sulu sonra irinli burun akıntısı; ağızda ve burun girişinde ülser ve kabuklu yaralar; bunun sonucu solunum güçlüğü ve yem alınımının durması; ağızdaki ve burundaki yaraların iyileşmesinden sonra ayakta tırnak aralarında yaralar; deride kırmızılıklar; yapağıda kırılma ve dökülme, genç hayvanlarda ishal ve bulguların görülmeye başlanmasından 2-8 gün sonra ölüm. Bu belirtilere ilaveten solunum ve dolaşım bozuklukları gelişebilir. Rinitis ve ağız- burun mukozasında ülserler dikkati çeker.

Hastalık zaman zaman sığırlarda da görülür. Koyunlara göre seyri daha hafiftir. Keçi ve yabani ruminantlarda da hastalık görülebilir.

Bazı durumlarda ölüm çok daha uzun zaman sonra görülebilir. Kuzularda ölüm oranı % 95 e varabilir. Hayvanların ağız, dil, burun kısmında kabarma gözlenir. En tipik belirtisi, dilin morararak şişmesi ve sarkmasıdır. Hayvanlarda solunum güçlüğü bulguları görülür. Hastalık, yağmur mevsiminin arkasından sıcak günlerin gelmesi ile daha da artar. Sineklerin çoğalması ve hareketlerinin arttığı gün /mevsimlerde hastalık daha çok yayılır.

Kurban sezonu ve buna bağlı hayvan/sinek hareketlerinin artması, hastalığın seyrini olumsuz yönde etkileyeceğini göstermektedir. Batı bölgelerinden içeriye yönelik hayvan hareketleri hastalığın daha da yaygınlaşmasına neden olabilir, dikkatli davranılmalı, gerekirse bu bölgelerden hayvan hareketleri engellenmelidir. Vatandaşın mağduriyeti giderildiği takdirde hiçbir sorun ile karşılaşılmaz.

Mavi Dil Hastalığı /Sağaltım: Hastalıktan korunma, taşıyıcı rolü oynayan sokucu sineklerle yeterli mücadele, hayvan hareketlerinin engellenmesi ve aşıyla sağlanır. Destek tedavi ile hastalara müdahale edilebilir. Sekonder enfeksiyonlar için antibiyotiklerden, yangı ve ateşin giderilmesinde uzun etkili NSAİD'lerden ve genel rehabilitasyon için mineral-vitaminlerden yararlanılabilir.

Önlem:

Hastalığın yayılmasını önlemek için hayvan sahipleri, mümkün mertebe sürülerini diğer sürülerden uzak tutmaları, sinek mücadele ilaçlar ile mücadeleyi kesintisiz yürütmeleri son derece önemlidir. Hayvan sahipleri gerek Tarım İl Müdürlüğü veteriner hekimleri gerekse hizmet aldıkları özel veteriner hekimleri ile sık sık temas halinde olmalı ve onlarla sürekli bilgi akışı içerisinde bulunmalıdırlar

Hayvan hareketlerinin kontrol altına alınmasının zor olduğu ülkemizde, hastalığın kurban sezonuna dek gelmesi ve mevsim olarak sokucu sineklerin en aktif oldukları bir zaman diliminde hastalığın görülmesi işimizi biraz daha zorlaştırmaktadır. Bu hastalıkla “mücadele Eylem Planı” oluşturmak zorundayız. Bu eylem planında, hayvan yetiştiricileri, nakliyat işini sağlayan tedarikçiler, vatandaşlar, Bakanlık yetkilileri, serbest veteriner hekimler ve üniversiteler aktif rol almalıdırlar.